

Håndbok for intervjuere i Utøyastudien T4

Utøyastudien

Innholdsfortegnelse

Utøyastudien – intervjurunde 4.....	4
Prosjektgruppen.....	5
Kort oppsummert.....	6
Ta med til intervju:.....	6
Utstyr, informantlister & koder	7
Utstyr	7
Informasjon om hvem du skal intervju	7
Koder:.....	7
Forberedelser.....	8
Gå sammen i team	8
Test nettskjema.....	8
Sikre trygg oppbevaring av utstyr og lister:	8
Finn lokaler for intervjuene	8
Kontakt deltagere	9
Hva skal jeg si når jeg ringer?.....	9
Hvis ja:.....	9
Hvis nei:.....	9
Jeg trenger mer informasjon om studien:	9
Hva gjør jeg om jeg ikke får svar?	10
Hvis overlevende sier nei til å delta, skal jeg likevel kontakte foreldrene og intervju de?.....	10
Det er «krise» og de trenger hjelp NÅ?	10
Gjennomføring av intervju.....	10
Mer om Aktigraf.....	11
Beredskapsplan.....	11
Los veileder til egnede hjelpetiltak	11
Helhetlig vurdering	11
Selvmordsrisiko	11
Behov for tiltak?.....	12
Etter intervjuet.....	14
Oppsummerte funn	14
Takk for deltagelse	14
Retur av iPad	14

Reiseregninger, utlegg og honorar	14
Husk dette når du fyller ut reiseregning:	14
Tilleggsinformasjon	16
Tilgang til traumefokusert behandling.....	16
Henvisning.....	16
IPad	16
Spørreskjema	17
Diktafon-app	18
Informasjonsfilm og instruksjonsfilm om aktivitetssensor på nettsiden vår	18
TSD og lagring av data.....	18
Ting som kan gå galt med IPad, App, Diktafon og ID-nummer:.....	19
Kvalitative intervju og intervjueteknikk	19

Utøyastudien – intervjurunde 4

Takk for at du vil være med som intervjuer i studien!

I høst gjennomfører vi fjerde intervjurunde (T4) i Utøyastudien.

Alle som var på Utøya 22.juli 2011 og foreldrene deres er invitert til å delta i studien, også de som ikke har deltatt tidligere.

Intervjuet vil hovedsakelig bli gjennomført på samme måte som før, men i år bruker intervjuene nettbasert spørreskjema på iPad. Alle intervjuere vil få utdelt en utlåns-iPad i intervjuperioden. Intervjuer og deltaker bestemmer i fellesskap tidspunkt og sted for intervju, og intervjuet vil ta omtrent 1.5 time. De overlevende som ønsker det kan i tillegg være med å gå med en aktivitetssensor i en uke.

Se vår nye informasjonsfilm om studien her: <https://www.nkvts.no/utoya/>

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) fikk i 2011 i oppdrag av Helsedirektoratet å utarbeide et forskningsprogram knyttet til terroranslagene. NKVTS gjennomførte tre datainnsamlinger i perioden 2011-2014. Ungdommene og foreldrene deres ble intervjuet om reaksjonene sine under og etter terrorangrepet. De fikk også spørsmål om vedvarende fysiske helseplager. Intervjuene er foretatt 4-5 måneder, 14-15 måneder og omkring to og et halvt år etter angrepet. De har blitt intervjuet av klinisk helsepersonell, hovedsakelig leger, psykologer og psykiatriske sykepleiere.

I 2018 gjennomførte Støttegruppen 22.juli en spørreundersøkelse blant sine medlemmer. Resultatene viste at mange av de berørte etter 22.juli fortsatt sliter og en del får ikke hjelpen de har behov for. NKVTS gjennomfører derfor en ny datainnsamling for å undersøke psykiske og fysiske helseplager og kartlegge på hvilken måte terrorangrepet fortsatt påvirker de rammede i hverdagen.

Se informasjonsfilm og instruksjonsfilm for bruk av aktivitetssensor her:

<https://www.nkvts.no/utoya/>

Les resultatene fra spørreundersøkelsen her:

<https://22juli.info/aktuelt/10-6-18-resultater-fra-sporreundersokelsen>

Publikasjoner fra Utøyastudien:

<https://www.nkvts.no/utoya/publikasjoner/>

Oppsummering av forskningsresultater fra Utøyastudien:

<https://www.nkvts.no/utoya/publikasjoner/utoya-forskningsresultater/>

Prosjektgruppen

Grete Dyb
Prosjektleder
e-post: grete.dyb@nkvt.no
tlf: 954 35 022

Synne Øien Stensland
Nestleder
e-post: synne.stensland@nkvt.no
tlf: 905 58 009

Ingebjørg Lingaas
Prosjektkoordinator
e-post: ingebjorg.lingaas@nkvt.no
tlf: 973 75 32

Anne Lie Andreassen
Prosjektmedarbeider
Aktigrafer, IPad
E-post: a.l.andreassen@nkvt.no
Telefon: 990 07 908

Andrea Barsnes Undset
Prosjektmedarbeider
Nettskjema, diktafonapp, Beredskap
E-post: a.b.undset@nkvt.no

For generelle henvendelser: utoyastudien@nkvt.no

Prosjekttelefon: 413 95 531 (døgnbemannet i intervjuperioden)

Nettside: www.nkvt.no/utoya

Facebook: <https://www.facebook.com/utoyastudien/>

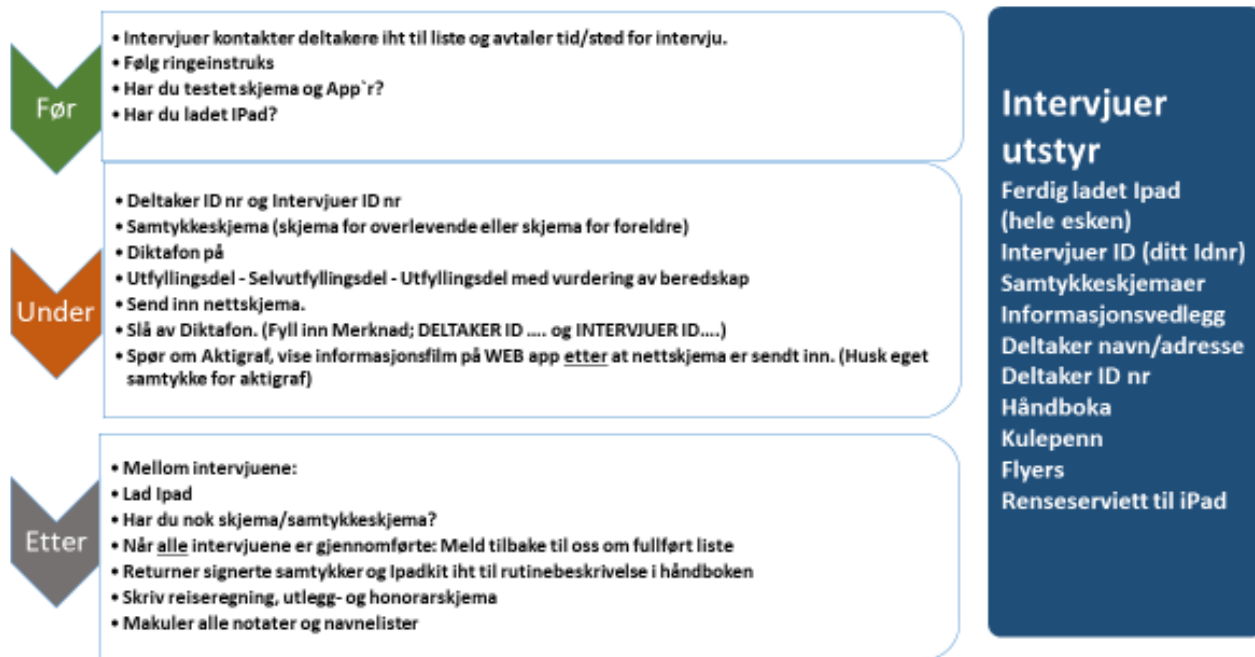
Kort oppsummert

NKVTS har sendt ut invitasjoner til å delta i studien til overlevende og foreldre, og alle inviterte har mulighet til å reservere seg mot å bli kontaktet på telefon. Du mottar din egen **informantliste** over aktuelle deltakere som ikke har reservert seg. Disse skal du kontakte pr telefon. Følg **ringeinstruks** for å opprette kontakt med informantene (se nedenfor). **Intervjutidspunkt og sted** avtales med informant og gjennomføres fortrinnsvis hjemme hos deltaker. Du kan benytte NKVTS lokaler, eller andre egnede lokaler dersom det er hensiktsmessig.

Ta med til intervju:

1. **Fulladet iPad** og lader. 100% lading av iPad tar 3-4 timer.
2. **Intervjuer-ID og informant-ID.**
3. **Informasjon-, samtykkeskjema og penn til underskrift.**
4. **Kontaktinfoskjema.**

Om iPaden skulle skru seg av, eller den har ladet seg ut, finner du PIN 1-kode (til SIM-kort) i iPad esken. **SIM-Kode = PIN 1**

Utstyr, informantlister & koder

Utstyr

Intervjupakke sendes til deg i posten.

Pakken inneholder:

- Nettbrett (IPad) med cover (og to servietter til å rense Ipad skjerm)
- NKVTS-penn (gummidel kan benyttes til å trykke på IPad)
- Håndbok for intervjuere
- Flyers med kontaktinfo og linker til nettsiden
- Samtykkeskjema og kontaktinfoskjema
- Frekvensskjema for PTSD skåring
- Din personlige intervjuer ID

Informasjon om hvem du skal intervjuer

I eget brev i posten får du tilsendt:

- *Informantlister* med navn, adresse, telefonnummer og deltaker-ID

Koder:

Du vil få følgende koder å forholde deg til:

- **Din intervjuer-ID (=respondent ID).** Dette er en kode bestående av to siffer vi benytter for å identifisere deg som intervjuer.
- **Deltaker-ID.** Alle deltakere i studien har sitt unikt ID-nummer. Dette er en kode vi benytter til å identifisere hvem som er blitt intervjuet. Denne koden må ikke skrives på skjemaer for deltakerens navn står.
- **SIM-kode = PIN 1 kode (til mobil nettilgang på iPad):** Du finner denne i lokket på iPad-boksen. Du trenger den når du skal skru på IPad etter at den har vært helt avslått. Pass på å ikke taste feil kode tre ganger, da låses SIM-kortet. Hvis dette skjer- ta kontakt med oss.
- **iPad-nummer:** Alle iPader, bokser og ladere er nummerert. Vi har en oversikt over hvilken intervjuer som har fått hvilken iPad, om du har behov for assistanse til din iPad.

DiktafonApp.

- Hvis det kommer opp en hvit firkant med spørsmål om spørreskjema-ID når du åpner diktafonAppen, tast inn koden **123051**. Eventuelt ta kontakt oss.
- Dersom du blir bedt om å oppgi **respondent-ID** på diktafon-appen er det din intervjuer ID du skal oppgi (**OBS! Dette gjelder ikke ansatte ved NKVTS**).

Forberedelser

Gå sammen i team

- Vi anbefaler at to intervjuere jobber i team.
- Fordel ansvaret for å ringe potensielle deltagere fra *informantlistene* dere har fått tilsendt.
- Samkjør timeplanene deres før dere ringer, slik at dere vet når det passer å intervju.
- Les igjennom håndboka inkl.vedlegget; *Ting som kan gå galt med IPad, App, Diktafon og ID-nummer*

Test nettskjema

Det er viktig at du/dere ser igjennom de to informasjonsfilmene om studien og aktigrafen, og går gjennom hele spørreskjema både til overlevende og foreldre før du starter å intervju.

- Sjekk lydinnstilling på iPad- at den er på maks volum.
- Test diktafonapp.
- Gå igjennom hele spørreskjemaet. (Prøv ut vilkårlige svar under øving).
- Trykk «send» slik at *testintervjuet* blir lastet opp og vi ser at alt er i orden.
- Data fra *testintervju* blir slettet umiddelbart.
- Gå inn på App'n WEB og se informasjonsfilmene som ligger på vår nettside

Benytt følgende innloggingskoder når du gjennomfører *testintervju* på nettskjema:

Test Deltaker-ID: 999

Intervjuer-ID: Din intervjuer-ID (to siffer)

Sikre trygg oppbevaring av utstyr og lister:

Som intervjuer i Utøyastudien vil du oppbevare lister og skjemaer som inneholder sensitiv informasjon, og disse må oppbevares etter følgende retningslinjer:

- **Informantlister og utfylte samtykkeskjemaer skal oppbevares nedlåst** (for eksempel i et skap på ditt kontor). Samtykkeskjema skal fylles ut og signeres før hvert intervju.
- **iPad skal oppbevares sikkert**, selv om det ikke lagres tilgjengelig sensitiv informasjon på disse. iPad skal oppbevares nedlåst når de ikke er i bruk, og skal ikke benyttes til annet enn å gjennomføre intervjuene.
- **Makuler papirer** hvor du har notert ned deltakers adresse og lignende etter intervjuet.

Finn lokaler for intervjuene

- Intervjuene skal fortrinnsvis foregå hjemme hos deltaker.
- Dersom noen ikke ønsker å bli intervjuet hjemme, kan dere gjennomføre intervjuet på annet egnet sted. **Intervjuet inneholder sensitive temaer så det er viktig at konfidensialitet ivaretas.**
 - Kan du låne et egnet lokale/kontor på arbeidsplassen din?
 - For intervjuer i Oslo kan NKVTS sine lokaler på Nydalen benyttes. Ta kontakt med oss for å booke møterom. Du trenger et adgangskort for å komme inn til NKVTS etter kontortid. Evt kan du ta kontakt med oss for å finne en annen løsning.

Kontakt deltagere

Hva skal jeg si når jeg ringer?

Presenter deg og få frem følgende informasjon:

- Jeg ringer fra/på vegne av Nasjonalt Kunnskapssenter om Vold og Traumatisk Stress (NKVTS).
- Du har mottatt informasjon og invitasjon til å delta i en forskningsstudie etter terroren på Utøya.
- Passer det å snakke nå?
- Ønsker du å delta?

Hvis ja:

- *Ønsker du å bli intervjuet hjemme eller på et kontor i kommunen?* (hver intervjuer er ansvarlig for å finne et egnet sted hvor de kan gjennomføre intervjuet dersom deltageren ikke ønsker å bli intervjuet hjemme)
- *Avtale intervjutidspunkt.*
- *Evt. Behov for tolk når jeg skal snakke med foreldrene dine?*

Hvis nei:

- *Det er helt greit.*
- *Dersom du ombestemmer deg finner du kan du kontakte oss på*
 - utoyastudien@nkvt.no,
 - døgnbemannet prosjekttelefon: 413 95 531, eller
 - vår facebook: <https://www.facebook.com/utoyastudien/>

Jeg trenger mer informasjon om studien:

Se informasjonsfilmen på nettsiden vår www.nkvt.no/utoya eller på Facebook <https://www.facebook.com/utoyastudien/>.

- **Hvorfor** gjør vi studien?
For å få kunnskap om hvordan ungdom og voksne opplever terror og hvordan de reagerer etterpå. Med slik kunnskap kan vi gi best mulig hjelp ved senere katastrofer.
- **Hva** skal du gjøre? Personlig intervju og fylle ut spørreskjema. I intervjuet vil vi spørre deg om hva du opplevde på Utøya, hvordan det har vært for deg i tiden etter og hvordan du har det nå. Vi vil også spørre deg om hva du synes har vært til hjelp og hva som har vært vanskelig i tiden etterpå.
- **Hvor?** Hjemme hos deg eller på et kontor i kommunen der du bor.
- **Hvem** skal du snakke med?
Du vil bli intervjuet av en person med helsefaglig bakgrunn (for eksempel en lege eller en psykolog).
- **Varighet?** Ca. 1,5 time

Hva gjør jeg om jeg ikke får svar?

- Ring samtlige på *informantlista* du har mottatt.
- Dersom noen på *informantlista* ikke tar telefonen, send følgende SMS: «Hei, jeg jobber for NKVTS. Du har fått et brev om en intervju-undersøkelse etter det som skjedde på Utøya. Jeg lurer på om du kunne tenke deg å delta. Jeg har prøvd å ringe deg fra [skriv inn nummer/dette nummeret], og prøver å ringe deg igjen i morgen. Hvis det ikke passer at jeg ringer deg i morgen, send meg en sms om når det passer. Mvh [Navnet ditt]»
- Dersom du ikke får svar på sms ringer du dagen etter som avtalt.
- Hvis du ikke får svar på telefon dagen etter, send ny sms «Hei, jeg jobber for NKVTS. Jeg har prøvd å ringe deg fra [skriv inn nummer/dette nummeret] for å høre om du vil være med i en intervju-undersøkelse etter det som skjedde på Utøya. Du finner mer informasjon om undersøkelsen her: www.nkvts.no/utoya. Ring eller send meg en sms om du ønsker å være med. Mvh [Navnet ditt]»
- Gi beskjed til oss dersom du ikke oppnår kontakt. Telefonnummeret kan være feil.
- Vi ønsker også tilbakemelding på informanter som reserverer seg.

Hvis overlevende sier nei til å delta, skal jeg likevel kontakte foreldrene og intervju de?
Nei.

Det er «krise» og de trenger hjelp NÅ?

- Kontakt oss på prosjekttelefonen **413 95 531** for veiledning og rapport.

Gjennomføring av intervju

- Husk å **presentere deg tydelig** med fullt navn og hvor du kommer fra (Utøyastudien ved NKVTS).
- Etabler en **god intervjusituasjon** for deltageren før dere går i gang.
- **Samtykkeskjema** må underskrives før intervjuet starter. Deltakere kan reservere seg mot at det hentes inn registerdata, og likevel delta i studien.
- Åpne app merket **diktafon** i iPad (deltager **kan reservere seg** mot lydopptak).
- Åpne app merket **spørreskjema** (én for overlevende og én annen for foreldre) og følg alle instruksjoner du får underveis. Diktafon app **skal stå på under** hele intervjuet.
- **Intervjuet** består av en intervjudel og en selvutfyllingsdel. Intervjudelen inneholder både kvantitative og kvalitative mål.
- Dersom deltaker må ha en **pause/opphold** under intervjuet, vil vi allikevel at diktafonen **står på** helt tiden.
- **Vurder hjelpebehov** etter intervjuet og følg instruksjer i Beredskapsplan, se nedenfor.
- Når du er ferdig, **send inn skjema**. Data blir da lagret på sikker server.
- Avslutt opptaket i diktafonappen ved å trykke på rød firkant. Fyll inn **på MERKNAD; DELTAKER ID og INTERVJUER ID.....** og send opptaket.
- Delta i aktivitetsmåling? Ved utfylling av samtykkeskjema vil deltakerne bli spurt om de kunne tenke seg å gå med en aktivitetsmåler i 7 dager (Aktigraf). Takker de ja, vil de bli kontaktet av en av våre prosjektmedarbeidere for videre info og oppfølging. Takker de nei, kan de fortsatt delta i studien. Du kan vise informasjonsfilmen **etter** at intervjuet er sendt.

Mer om Aktigraf/aktivitetsmåler

Mange sliter med søvn og mangel på aktivitet. Ved hjelp av en aktivitetssensor som festes til låret i 7 dager måles aktivitetsnivå. Sensorer og oppfølging av målinger administreres av prosjektgruppen ved NKVTS. Vis den korte informasjonsfilmen om aktigrafen til deltakerne, besvare enkle spørsmål eller henvis deltakeren til prosjektgruppen. Sensoren skal plasseres midt på lårmuskelen omtrent ti centimeter over kneet, med USB inngang pekende loddrett ned mot kneet. Deltakeren kan gjøre som vanlig, men må unngå badstue da elektronikken i sensoren kan ta skade av temperaturen.

Ved spørsmål om aktigrafen (Axivity), vennligst ta kontakt med Anne Lie Andreassen:
a.l.andreassen@nkvt.no Se instruksjonsvideo her: <https://www.nkvt.no/utoya/>

Beredskapsplan

Målsetting med beredskapen er å avdekke deltagernes behov for helsehjelp og sikre tilgang til hjelpetilbud innenfor primær- og spesialisthelsetjenesten.

Los veileder til egnede hjelpetiltak

Over hele landet er det i år blitt etablert en Los-ordning for at rammede skal få bedre veiledning og finne frem til egnede hjelpetiltak. De fem regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS), har alle slike "Los-er" som skal bistå berørte. Utøystudien samarbeider med losene og intervjuer og informant kan kontakte dem direkte ved behov. Intervjuere i Utøystudien kan i likhet med rammede etter terroren 22. juli kontakte losene direkte. Her finner du kontaktinformasjon til los i din region:

RVTS Nord: Christy Benedict Edvardsen, christy.benedict.edvardsen@unn.no, tlf 77 75 43 68

RVTS Midt: Knut Hermstad, knut.hermstad@stolav.no, tlf 97 14 47 92

RVTS Vest: Venke A. Johansen, venke.agnes.johansen@helse-bergen.no, tlf 92 25 57 19

RVTS Sør: Ragnhild Laukvik Leite, ragnhild.leite@rvtssor.no, 92 87 02 47

RVTS Øst: Nils Petter Reinholdt, nils.petter.reinholdt@rvtsost.no, tlf 99 43 82 34

Helhetlig vurdering

Etter avsluttet intervju gjør intervjuer og informant i samarbeid en vurdering av udekkede hjelpebehov. Vurderingen omfatter behov for hjelp til psykiske vansker, inkludert atferdsforstyrrelser (eks. PTSD, depresjon, angst, rus og selvskading/suicidalitet), somatiske helseplager (eks. smerter, utmattelse, søvnvansker etc) og ledsagende funksjonstap (eks. frafall fra skole/arbeidsliv og/eller sosial isolasjon), enten det er fremkommet informasjon under intervjuet eller i samtalen etterpå.

Selvmondsrisiko

I intervjuet blir deltakeren spurt om han/hun har tenker om å ta sitt eget liv (siste spørsmål som omhandler depresjon og angst). Dersom de har svart «ja» på dette, kommer det opp noen tilleggsspørsmål for å hjelpe intervjuer til å vurdere selvmordsrisiko.

Behov for tiltak?

Etter at det er foretatt en helhetlig vurdering av hjelpebehov skal tiltak vurderes:

Deltagere som tidligere har fått hjelp i (spesialist)helsetjenesten kan ha behov for rehenvisning grunnet forverring av symptomer. I andre tilfeller vil deltagere kunne ha behov for nye hjelpetiltak. Dersom det er behov for tiltak, skal intervjuer vurdere om tiltaket må settes inn akutt (akutt fare for liv eller helse).

Vi benytter et fargekodesystem for kommunikasjon mellom intervjuer og prosjektgruppen.

- **Et akutt hjelpebehov (rødt)**
- **Et hjelpebehov men ikke akutt (gult)**
- **Ikke behov for videre oppfølging (grønt)**

Kode RØD - AKUTT:

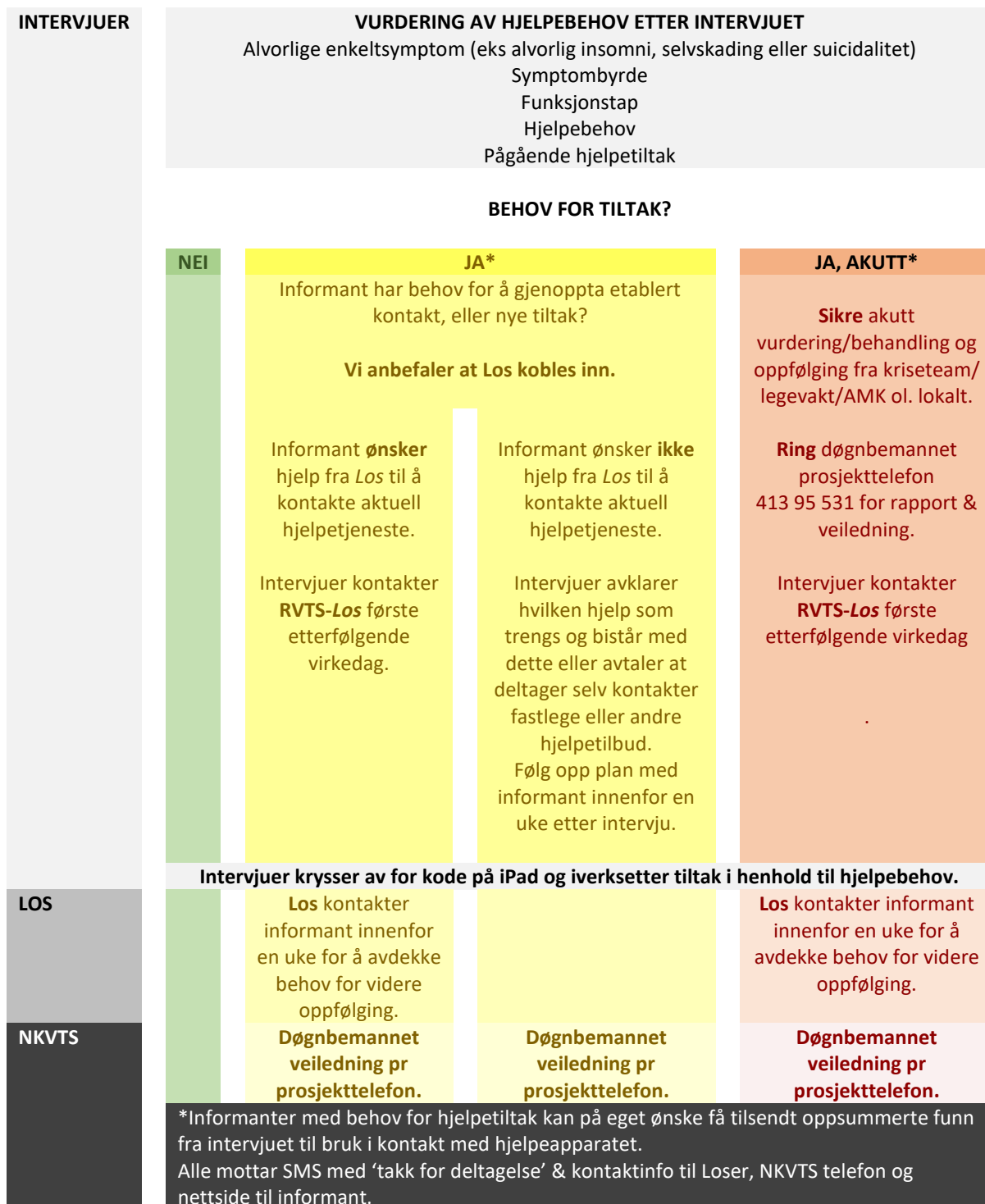
- Ved behov for akutt hjelp **kontakter intervjuer aktuelle helsetjenester umiddelbart** for å sikre akutt vurdering/behandling fra kriseteam/legevakt/AMK ol. lokalt.
- **Prosjektledelsen i studien konsulteres akutt** pr døgnbemannet telefon (413 95 531).
- Dersom deltager er enig i å kontakte Los, skal **Intervjuer kontakte lokal RVTS Los første påfølgende virkedag**, som igjen sjekker inn med informanten innen en uke og hører hvordan det går, som en slags 'backup' eller buffer.

Kode GUL – BEHOV FOR HJELP, MEN IKKE AKUTT:

- **Det anbefales at Los bistår** med å få kontakt med adekvat hjelpetilbud. Ta kontakt med Los første påfølgende virkedag slik at Los kan kontakte deltager og tilby hjelp. Det kan være behov for å gjenoppta tidligere etablert kontakt eller nye tiltak.
- Dersom informant **ikke ønsker hjelp fra Los**, skisserer intervjuer og informant en plan for hvordan nødvendige hjelpetjenester skal kontaktes og intervjuer følger opp at kontakt skjer.

Kode GRØNN – IKKE BEHOV FOR VIDERE OPPFØLGING.

Figur 1 Flytskjema for beredskap i Utøyastudien

Etter intervjuet

Oppsummerte funn

Deltakere med hjelpebehov kan på eget ønske få tilsendt oppsummert funn fra intervjuet. Disse resultatene kan benyttes i kommunikasjon med hjelpeapparatet. For å få dette må deltakeren enten krysse av for dette i siste del av spørreskjemaet, eller de kan ta kontakt med oss på mail eller telefon.

Takk for deltagelse

SMS med 'takk for deltagelse' & kontaktinfo til Loser, NKVTS telefon og nettside til informant sendes alle deltagere etter deltagelse.

Retur av iPad

- iPad, lader, ledning og cover returneres enten ved at du overleverer den selv til oss på NKVTS, eller at du sender den i retur som **rekommandert post til:**
 - *Utøya 4 studien att Anne Lie Andreassen*
Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress
Pb 181 Nydalen
0409 Oslo
- Utgifter (ca kr 180) til rekommandert post fører du opp på utleggskjema og får refundert. Vennligst pakk iPad og tilhørende eske forsvarlig inn (f.eks. bobleplast) før du sender pr post.
- Uutfylte samtykkeskjema og ubrukte spørreskjema makuleres når alle intervjuene er gjennomført.
- Makuler all informasjon om informanter i studien når du har gjort jobben.

Reiseregninger, utlegg og honorar

NKVTS dekker utgifter knyttet til opplæringsseminar og gjennomføring av intervjuer. Det vil være ett skjema for reiseregninger «Reiseregning/refusjon/utlegg», og ett for honorar. Du fyller ut ett skjema for hvert reise, pass på å få med alle opplysninger og vær nøyaktig. Instruks for utfylling av reiseregning finner du i vedlegget.

Husk dette når du fyller ut reiseregning:

- Lag reiseregningen ryddig.
- Husk dato og klokkeslett for alle reiser.
- Husk å føre opp e-postadresse.
- Signer regningen før du sender den fra deg.
- Pass på at alle kostnader er dokumentert. Kvitteringer legges ved. Marker de gjerne ved et nummer og skriv det samme nummeret ved kostnaden du oppgir. Elektronisk billett: ta skjermbilde av elektroniske billetter, eller legg ved kvittering på bestilling. Pass på at pris kommer frem, eller kan kontrolleres.
- Ikke bruk stiftemaskin. Lim kvitteringene på et papirark og merk de med nummer, som du også fører opp på reiseregningen (slik at det er enkelt for oss å se hva som er hva).
- Ta bilde/kopi av kvitteringer før du sender de fra deg.

- Merk konvolutten «Utøya».
- Kjør du bil må dato, tid, til og fra sted oppgis. Oppgi også eventuelle passasjerer.
- Bruk bompengekalkulator.no om du må legge inn bompengekostnad. Oppgi strekning bompengebeløpet gjelder for.
- Ikke vent for lenge med å sende inn krav om refusjon. NKVTS dekker utgifter knyttet til opplæringsseminar og gjennomføring av intervjuer. Det vil være ett skjema for reiseregninger «Reiseregning/refusjon/utlegg», og ett for honorar. Du fyller ut ett skjema for hvert reise, pass på å få med alle opplysninger og vær nøyaktig. Instruks for utfylling av reiseregning finner du i vedlegget.

Tilleggsinformasjon

Tilgang til traumefokusert behandling

Deltagere i studien som strever med betydelige posttraumatiske stress symptomer eller PTSD kan henvises via fastlege til traumefokusert behandling ved klinikkene inkludert i ITV-studien, også utenfor egen by/kommune (rett til fritt behandlingsvalg).

Et prosjekt for Implementering av kunnskapsbasert traumebehandlingstilbud til voksne (ITV) pågår nå i regi av Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS). Siden september 2018, har 19 klinikker i 15 DPSer implementert to kunnskapsbaserte behandlingsmetoder for PTSD i regi av dette prosjektet. Inkluderte klinikker er primært allmennpoliklinikker, men også noen ruspoliklinikker. Ved alle klinikkene har det blitt utdannet totalt 4-8 terapeuter i Eye Movement and Desensitisation Therapy (EMDR) og Kognitiv Terapi for PTSD (CT-PTSD). Disse to behandlingsmodellene representerer best praksis i behandlingen av PTSD hos voksne, og får klare anbefalinger i de store kunnskapsoppsummeringene på området. Alle terapeuter på klinikkene har også fått opplæring i kartlegging og diagnostisering av PTSD.

Besøk <https://www.nkvts.no/kunnskapsbasert-traumebehandling/> til prosjektet for å lese mer

Henvising

Overlevende og pårørende etter terroren på Utøya med behov for traumebehandling trenger henvising fra fastlege.

Vi anbefaler at henvising inneholder informasjon om:

- Aktuelle symptom
 - Tydelig beskrivelse av hvilke plager/symptomer pasienten opplever. Det er nyttig for de som mottar henvisningen å vite om dette er symptomer på PTSD
<https://www.nkvts.no/content/uploads/2018/03/TRAUME-OG-PTSD-SCREENING-TRAPS.pdf>
 - Spesifiser gjerne om disse symptomene er koblet til opplevde traumer.
- Erfaringer med tidligere behandling for plagene?
 - Om personen har vært i tidligere behandling så er det nyttig å vite hvordan denne behandlingen var (f.eks. om den fulgte en spesifikk behandlingsmanual, om den fokuserte på de(n) traumatiske hendelsen, om den inneholdt eksponering for traumeminnene e.l.), og om pasienten opplevde utbytte av den.
- Informasjon om voldserfaringer og andre traumatiske hendelser før eller etter Utøya?

iPad

Gjør deg kjent med iPaden før du begynner å intervju. I boksen med iPad finner du:

- En iPad, en lader med ledning
- Kort med PIN-kode til SIM-kort, PUK-kode og SIM-kort nummer. Dette finner du teipet fast på undersiden av topplokket. Ha alltid boksen med når du intervjuer slik at du har disse kodene tilgjengelig ved behov. Skru iPaden seg av eller blir ladet ut vil du trenge **PIN 1-koden** for å låse opp SIM-kortet. (SIM-kortet er allerede satt i iPaden før den sendes til deg).
- En liten pakke med bruksanvisning og verktøy for å ta inn/ut sim-kort. (Denne pakken får du antakelig ikke bruk for).

iPad skrus av og på ved å holde inne den avlange knappen på toppen. Den runde knappen under skjermen er «hjem»-knappen. Denne bruker du for å gå tilbake til menyen hvor du finner appene, og for å gå ut av en app.

Når du får iPaden har vi skrudd av funksjonen hvor skjermen blir svart og låses når den ikke er i bruk, dette er for at skjermen ikke skal låses under intervjuet da data kan gå tapt. For å låse skjermen manuelt trykk på den avlange knappen på toppen uten å holde den inne. Gjør alltid dette etter du er ferdig å bruke iPaden. iPaden er fortsatt på, men skjermen er låst.

Du kommer så til menyen, hvor du finner appene. Det er fire apper som er installert på iPaden som du skal bruke:

- Diktafon
- Spørreskjema til overlevende
- Spørreskjema til pårørende
- WEB/Nettsiden til Utøyastudien der du finner instruksjonsfilmen om aktigraf og informasjonsfilm om studien.

Trykk på ikonet og appen starter opp. Trykk på hjem-knappen for å gå ut av appen igjen. For å skru av/restarte en app, trykk to ganger på «hjem»-knappen, og skyv bildene av appen oppover (kun nødvendig dersom noe skulle henge seg opp, eller du har behov for å restarte appen. Ikke gjør dette midt i et intervju, da forsvinner dataene). Hvis det kommer opp en hvit firkant med spørsmål om spørreskjema-ID, tast inn 123051, eventuelt ta kontakt oss.

Spørreskjema

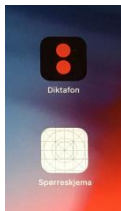
Det er et spørreskjema for overlevende og et skjema for foreldre. Du åpner appene ved å trykke på ikonet på menyen. Du vil så komme direkte til introduksjonsdelen. Her skal du lese opp informasjon til deltakeren før samtykkeskjema undertegnes og kontaktskjema fylles ut. Du vil så bli bedt om å oppgi deltaker-ID og intervjuer-ID (og dato). Dette får du tilsendt sammen med kontaktlistene.

Spørreskjemaet består av tre deler:

1. Intervjudel
2. Selvutfyllingsdel (kan gjennomføres som en intervjudel)
3. Vurdering av hjelpebehov, klinisk vurdering og avslutning av intervju.

Første del av spørreskjemaet består av både åpne, kvalitative spørsmål, spørsmål med svaralternativer og skalaer. Gjennomføring av spørreskjemaet vil ta omtrent en time, avhengig av hvor mye deltakeren ønsker å dele på de åpne spørsmålene, eventuelle pauser og om deltakeren har mye de ønsker å dele avslutningsvis. Det er viktig at deltakeren får styre hvor lang tid dette tar.

Diktafon-app

Når du åpner diktafon-appen så kommer du direkte til opptakeren. Noen vil kanskje oppleve å bli bedt om å oppgi respondent-id, det er da din INTERVJUER-ID som skal skrives inn (**OBS gjelder ikke NKVTS ansatte- da to ansatte disponerer en Ipad sammen**). Enten kommer dette opp som en boks eller det står med rød skrift at respondent-id mangler. Fyll inn denne og skriv en merknad om at du ble bedt om dette.

Du starter opptaket ved å trykke på den røde runde knappen. Når opptaket er i gang blir denne til en rød firkant. Avslutt opptaket med å trykke på firkanten. Mens opptaket er i gang kan du se et lite mikrofon-ikon ved siden av der du leser av hvor mye batteri det er på iPaden og hvorvidt du har nettilgang. Ser du dette ikonet er opptaket på.

Når opptaket er avsluttet kommer du rett til neste vindu. Her er det svært viktig at du husker å skrive inn på MERKNAD: «DELTAKER IDog INTERVJUER ID.....». Trykk så send, og opptaket sendes direkte til TSD.

Informasjonsfilm og instruksjonsfilm om aktivitetssensor på nettsiden vår

Vi har laget en informasjonsfilm om studien og en kort instruksjonsfilmen om aktivitetssensoren (Aktigraf). I forbindelse med intervjuet og forespørsel om å delta kan du vise filmene. De varer i ca 2 min. Du kan vise instruksjonsfilmen etter at nettskjema er sendt inn og diktafonapp`n er slått av.

TSD og lagring av data

Spørreskjemaet og diktafon-appen er utviklet via tjenesten Nettskjema ved Universitetet i Oslo, og er en sikker løsning for datainnsamling via nett. Alle data, både lydopptak og svar på spørreskjema, lagres direkte i Tjenester for Sensitive Data (TSD) ved USIT/UiO. TSD oppfyller lovens strenge krav til behandling og lagring av sensitive forskningsdata. Dataene vil dermed ikke lagres lokalt hverken på iPad eller i Nettskjema, og kun autoriserte prosjektmedarbeidere vil ha tilgang til dem. Lydfilene krypteres i appen, slik at det ikke er mulig å spille av filen fra iPaden etter opptak. Når iPaden kobles til nett vil filen så overføres til sikker lagring i TSD. Innsamling av data på iPad er sikkert da ingen sensitive data sendes per post, men alt sendes kryptert direkte til en sikker forskningsserver.

Ting som kan gå galt med iPad, App, Nettskjema, Diktafon og ID-nummer:

IPad/APP`r

1. **Jeg har ikke nettilgang der jeg skal intervjuer (hverken wifi eller dekning fra SIM-kortet).** Du får beskjeden «ingen nett-tilgang». Start med å restarte iPaden. Hold inne den avlange knappen, skru av iPaden og slå den så på igjen. Ta likevel opptak med diktafon-appen, og forsøk å sende opptaket når du får nettilgang.
2. **Jeg får ikke i gang Nettskjema.** Ta kontakt med oss. Du vil få tilsendt på SMS/mail en link til spørreskjema webutgave. Dersom **du ikke får kontakt** med oss mens du er på intervjuet, gi beskjed til informant at vi vil sende informanten en sms med link til webskjema ilt de nærmeste dagene.
3. **Du får beskjeden «SIM-kort mangler».** Ta kontakt med prosjektgruppen på telefon 413 95 531
4. **Deltakeren har problemer med å svare på nettbrettet selv.** Intervjueren kan lese opp spørsmål og krysse av for deltakeren i del 2 av spørreskjemaet om deltakeren ønsker dette.
5. **Diktafon-appen eller spørreskjemaet avsluttes av seg selv midt i et intervju.** Forsøk først å sende inn data med en gang om mulig. Ta kontakt med oss. Du vil få tilsendt på SMS/mail en link til spørreskjema webutgave. Ta nye opptak på diktafon-appen, men send inn lydfilen etter hvert kvalitative spørsmål. Ta umiddelbart kontakt med prosjektgruppa etter intervjuet er ferdig. Besvarte spørsmål skal ikke svares på igjen.
6. **«Diktafonen vil ta tilgang til mikrofonen».** Trykk ok
7. Dekker tastaturet over feltet du skriver på? Forsøk å skrolle nedover. Går ikke det, forsøk å snu iPaden 90 grader. Forsøk å trykke utenfor tekstfeltet.
8. **Glemt deltaker ID /Intervjuer ID.** Ikke skriv navn eller annen identifiserbar informasjon i appene i stedet for ID. Skriv heller inn 000 for deltaker-ID og 00 for intervjuer-ID og ta kontakt med prosjektgruppa umiddelbart etter intervjuet.
9. **Jeg glemte å skrive inn deltaker-ID og intervjuer-ID i merknad-feltet på diktafon-appen før opptaket ble sendt inn.** Vi får dato og klokkeslett for innsendte lydfiler, så ta kontakt umiddelbart slik at vi kan identifisere lydfilen.
10. Hvis det kommer opp en hvit firkant med spørsmål om **spørreskjema-ID**, tast inn **123051**, eventuelt ta kontakt oss.

Kvalitative intervju og intervjueteknikk

For mange av dere er dette avsnittet overflødig, men noen vil kanskje finne det nyttig. Ta kontakt med prosjektgruppen om dere har spørsmål.

Intervjuet starter på mange måter i det man møter deltakeren. Benytt den første kontakten til å skape en god og trygg ramme for intervjuet. Dette er viktig for at intervjusituasjonen skal føles god for deltakeren.

I de åpne kvalitative spørsmålene (Qx, Qx, Qx osv) skal deltakeren få svare fritt så langt eller kort de selv ønsker. Det er viktig at intervjueren lytter aktivt, og bekrefter gjerne med oppmuntrende utsagn som «mhm...», «ja...» og lignende at du lytter til det deltakeren sier. Man kan også kommunisere dette gjennom kroppsspråk, vis deltakeren at du lytter til det de forteller.

Dersom deltakeren forteller kort om noe som du tenker er viktig at blir bedre utdypet så spør gjerne oppfølgingsspørsmål som:

«Vil du si noe mer om det?»

«Hvordan var det for deg?»

«Hva skjedde videre?»

Ikke vær redd for pauser, ofte kan deltakeren utdype mer av seg selv dersom intervjueren ikke tar ordet med en gang en pause oppstår. Er noe uklart for deg som intervjuer, så gjenta gjerne det du har oppfattet slik at deltakeren kan bekrefte eller avkrefte din forståelse av det som er blitt sagt, eller spør om deltakeren vil utdype.

Forsøk å opprettholde en balansegang mellom å være en aktivt lyttende intervjuer uten at du styrer deltakerens historie. Vi er ute etter deltakerens opplevelser og erfaringer, men intervjueren kan medvirke til at viktige temaer utforskes videre ved å stille åpne oppfølgingsspørsmål. Det er svært viktig at spørsmålene intervjueren stiller ikke er ledende, slik som dette eksempelet: «Har tiden etterpå vært vanskelig for deg?». Formuler heller spørsmålene uten forventninger om hvordan noe har vært for deltakeren, for eksempel: «Hvordan var tiden etterpå?».

Om deltakeren får en emosjonell reaksjon under intervjuet så hjelp til å håndtere dette. Spør om deltakeren ønsker å ta en pause, vil ha litt vann, eller om deltakeren bare ønsker å fortsette.